

The background of the image consists of several 1000 Euro banknotes scattered across a light-colored surface. The notes are slightly out of focus, creating a sense of depth. The central text is overlaid on this background.

SISTEMI I PAGESAVE

Përmbajtja

1.	Pagesat. Instrumentet e pagesave.	3
	<i>Ç'është një pagesë?</i>	3
	<i>Si të zgjedhim një instrument pagese?</i>	9
	<i>Instrumentet letër.</i>	10
	<i>Instrumentet elektronike.</i>	14
	<i>Sa përdoren instrumentet jocash në Shqipëri?</i>	16
	<i>Cilat banka ofrojnë instrumente elektronike?</i>	16
2.	Sistemi i Pagesave	17
	<i>Ç'është një sistem pagesash?</i>	17
	<i>Pse janë të rëndësishme sistemet e pagesave?</i>	18
	<i>Pagesat “me shumicë” kundrejt pagesave “me pakicë”.</i>	19
	<i>Ç'pozicion zë Banka e Shqipërisë në sistemin shqiptar të pagesave?</i>	22
	<i>Banka e Shqipërisë ofron shërbimin e pagesave për bankat e nivelit të dytë.</i>	22
	<i>Banka e Shqipërisë mbikëqyr sistemin shqiptar të pagesave.</i>	23
	<i>Banka e Shqipërisë drejton reformat për modernizimin e sistemit të pagesave në Shqipëri.</i>	24

1. **PAGESAT. INSTRUMENTET E PAGESAVE.**

Ç'ËSHTE NJË PAGESË?

Një pagesë është një transferim i vlerave monetare nga blerësi tek shitësi.

Nëse na pyesin “Për çfarë mendoni ju, kur thoni “pagesë”?”, si do të përgjigjeshim? Për shumicën nga ne, ajo çka na vjen në mendje, janë shembujt nga jeta jonë e përditshme: pagesa për ushqimet, pagesa e kësteve të kredisë për

shtëpinë, të kredisë për makinën, pagesa për një darkë në restorant, pagesa e qirasë ose marrja e pagës. Dhe, kur mendojmë se si bëhen këto pagesa, na vijnë në mendje pamjet e kartëmonedhave e të monedhave, të çekut, të kartave të kreditit ose ndoshta një depozitim në llogari.

Ajo çka nuk na shkon gjithmonë në mendje, janë aktivitetet që ndodhin prapa këtyre skenave. Çdo pagesë që bëhet, pra çdo transferim vlere, për shembull, nga ju tek i zoti i shtëpisë tuaj ose nga punëdhënësi juaj tek ju, përmban në vetvete një numër hapash. Këta hapa sigurojnë që, pagesat të kryhen ashtu siç duhet.

“Pa prit pak”, do të thoni ju.”Kur unë paguaj me para në dorë në dyqan, nuk ka asnjë hap të ndërlikuar. Unë i jap paratë shitësit dhe ai më jep ushqimet”.

Kjo duket një vërejtje me vend. Por, ndryshe nga ç'mund të duket në pamje të parë, edhe këto pagesa të thjeshta në *cash*¹, mbështeten nga një sistem jo pak i ndërlikuar, që përfshin shumë hallka siç janë pajisjet e kontrollit antifalsifikim, mjetet e transportimit dhe të shpërndarjes së parave, makinat përpunuese e sortuese dhe elemente të tjera, të cilat, të gjitha së bashku, bëjnë të mundur që *cash*-i të jetë një mjet i besueshëm për shkëmbimin e vlerave.

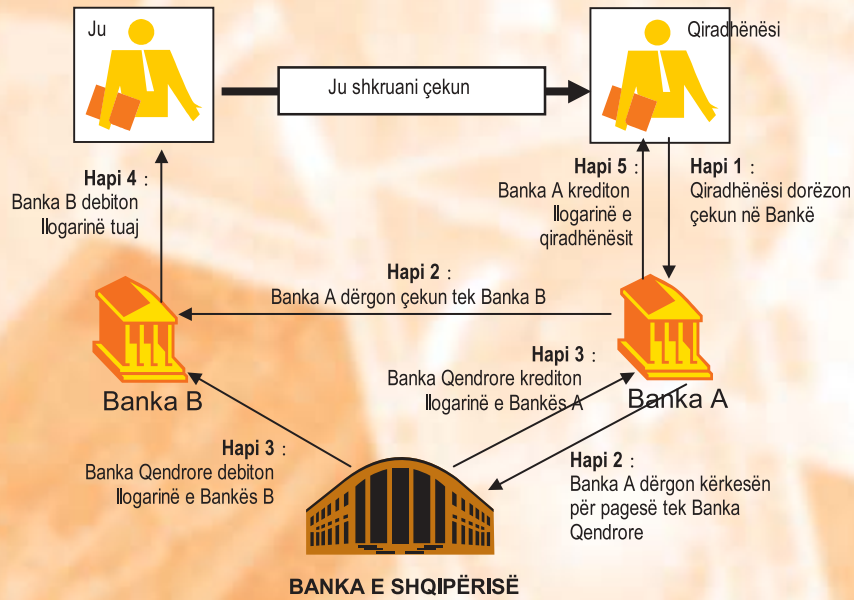

Le të marrim një shembull tjetër. Të përdorësh një çek duket diçka e thjeshtë. Ta zëmë se, në fillim të çdo muaji, ju plotësoni një çek për pagesën e qirasë, duke shkruar mbi të emrin e qiradhënësit tuaj dhe shumën e qirasë që i detyroheni. Pastaj e nënshkruani atë, ia dorëzoni qiradhënësit dhe, disa ditë më vonë, kjo shumë rezulton e zbritur nga llogaria juaj rrjedhëse.

Por çfarë do të gjenit, nëse do të shikonit pas kësaj pamjeje të parë? Le të ndjekim skemën e mëposhtme:

¹ *Cash* - Paraja fizike, kartëmonedha dhe monedha metalike.

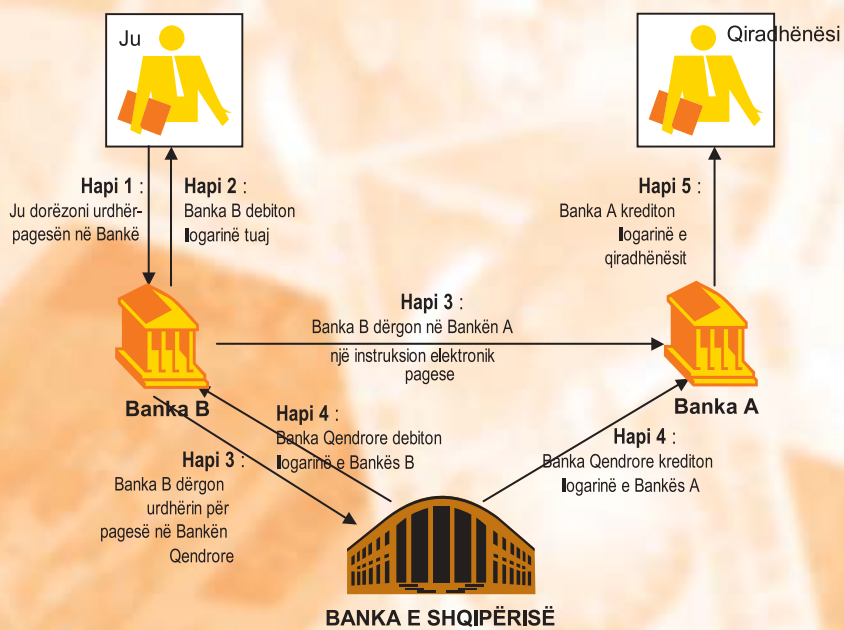

Fillimisht, qiradhënësi juaj i jep çekun bankës së tij, Bankës A. Pastaj Banka A dërgon çekun në bankën tuaj, Banka B dhe, një kërkesë për pagesë, në Bankën Qendrore, e cila luan rolin e ndërmjetësit. Banka Qendrore bën rregullimin në llogaritë e të dyja bankave, duke debituar llogarinë e Bankës B dhe duke kredituar llogarinë e Bankës A. Pas kësaj, Banka B, zbret shumën e qirasë nga llogaria juaj, ndërsa Banka A i bën fondet të disponueshme në llogarinë e qiradhënësit dhe kështu, pagesa është përfunduar.

A janë të gjithë këta hapa vërtet të nevojshëm? Pa dyshim, që janë! Kujtoni që, një pagesë ishte një transferim vlerash. Kështu që, megjithëse mund të duket e kundërta, një çek, nuk është në fakt, një pagesë. Në të vërtetë, një çek përfaqëson një kërkesë për pagesë. Ne i kërkojmë bankës tonë të bëjë një transferim parash nga llogaria jonë në llogarinë e qiradhënësit. Hapat e mësipërm janë ata, që bëjnë të mundur ekzekutimin faktik të pagesës.

Le të marrim shembullin e një mënyre tjetër pagese. Supozojmë se, për të paguar qiranë, ju nuk lëshoni një çek, por plotësoni një **urdhërpagesë**. Ky është një formular i gatshëm, të cilin jua vë në dispozicion banka juaj, Banka B. Ju plotësoni në të, numrin e llogarisë tuaj dhe të qiradhënësit tuaj si dhe shumën e qirasë. Pasi e nënshkruani, e dorëzoni atë në bankën tuaj. Si është skema e lëvizjes së pagesës, në këtë rast? Le të shohim skicën e mëposhtme:

Pas dorëzimit të urdhërpagesës në bankë, Banka juaj, Banka B, zbret shumën e caktuar nga llogaria juaj dhe dërgon një instruksion elektronik pagese në Bankën A (banka e qiradhënësit). Përveç kësaj, ajo i dërgon edhe një urdhër për pagesë, Bankës Qendrore, e cila është në rolin e ndërmjetësit. Banka Qendrore kryen rregullimet në llogaritë e të dyja bankave dhe, Banka A, pasi merr konfirmimin për disponueshmërinë e fondeve, krediton llogarinë e qiradhënësit tuaj.

Siç shihet, edhe me këtë mënyrë, pagesa përfundon pas kalimit në një numër të caktuar hallkash, të cilat janë të domosdoshme për ta bërë të besueshëm këtë transferim vlerash.

Hapat e përfshirë në kryerjen e një pagese, mund të ndahen në dy kategori: ata që ndihmojnë në **klerimin** – procesi i transmetimit, shkëmbimit dhe, në disa raste, i konfirmimit të kërkesave të pagesës – dhe në ata, që ndihmojnë në **shlyerjen** – hapi i fundit, i pakthyeshëm, i transferimit të pronësisë që përbën pagesën. Në shembullin e çekut, klerimi është lëvizja e çekut nga institucioni depozitues, Banka A, për në bankën për të cilën ai ishte shkruar, Banka B. Shlyerja është pakësimi i shumës së qirasë nga llogaria juaj dhe shtimi i llogarisë së qiradhënësit tuaj.

Të gjitha këto mënyra pagese që pamë: *cash*-i, çeku, urdhërpagesa, i quajmë **instrumente pagese**.

SI TË ZGJEDHIM NJË INSTRUMENT PAGESE?

Zgjedhja e një instrumenti pagese varet nga përgjigja e një sërë pyetjesh lidhur me llojin e pagesës:

- E kam shitësin ballë për ballë (si në një dyqan) apo ai është diku tjetër?
- A duhet ta paguaj rregullisht (çdo muaj, javë) apo vetëm një herë?
- A duhet që ai t'i marrë paratë urgjent (brenda ditës) apo jo?
- A është një pagesë me vlerë të madhe apo me vlerë të vogël?
- Është një pagesë për brenda apo për jashtë vendit?
- Sa kushton përdorimi i këtij instrumenti pagese?

Kombinimi i këtyre përgjigjeve do të na çonte në zgjedhjen e duhur. Sigurisht është më komode të paguajmë me *cash* në dyqan, ku e kemi shitësin përballë, por nuk është e përshtatshme kjo mënyrë për të paguar qiradhënësin, i cili banon diku larg. Mund të jetë e përshtatshme të paguajmë me *cash*, kur vlera e mallit që blejmë është e vogël, por, nuk është aspak e volitshme të paguajmë me *cash* një ... apartament!

Cash-i është një instrument i lirë dhe i pranueshëm nga të gjithë, por përdorimi i tij përmban shumë

reziqe, siç janë ai i falsifikimit, i vjedhjes dhe kosto mbajtjeje dhe transporti. Përdorimi i **instrumenteve *jocash*** të pagesës i pakëson mjaft nga këto reziqe, pasi, siç e përshkruam edhe më lart për çekun dhe për urdhërpagesën, ekzistojnë një numër hallkash kontrolli që sigurojnë besueshmërinë e instrumentit.

Po të nisemi nga trajta fizike, instrumentet *jocash* mund t'i ndajmë në: instrumente letër dhe instrumente elektronike (kartat plastike, telefon-banking, internet-banking etj.).

INSTRUMENTET LETËR.

Çeku e urdhërpagesa janë instrumente tradicionale pagese. Forma e tyre është letër, pavarësisht se ndryshojnë nga elementet e sigurisë, nga formati apo nga informacioni që përmbajnë.

Dallimi konceptual midis një çeku dhe një urdhërpagese është se, çeku është një instrument debiti, ndërsa urdhërpagesa është instrument krediti.

Në një instrument krediti, urdhëruesi (ju) i jep instruksione drejtpërdrejt bankës së tij (Banka B) për të transferuar fonde në bankën e përfituesit (qiradhënësit).

Në rastin e një instrumenti debiti, urdhëruesi (ju) i jep, paraprakisht, të gjitha instruksionet vetë përfituesit (qiradhënësit), i cili i kalon ato në bankën e tij, (Banka A) dhe, kjo e fundit ia kalon ato bankës së urdhëruesit (Banka B). Pra, në një transfertë krediti, instruksionet dhe fondet lëvizin në të njëjtin drejtim, kurse në një transfertë debiti, ato lëvizin në drejtime të kundërta.

A ka mënyra të tjera pagese *jocash*? Sigurisht që, po! Në rastin e pagesës së qirasë me çek, ju do t'ju duhet që të takoni çdo muaj qiradhënësin tuaj dhe t'i dorëzoni atij çekun; ndërsa në rastin e urdhërpagesës, do t'ju duhet të kaloni në bankë për ta plotësuar e dorëzuar.

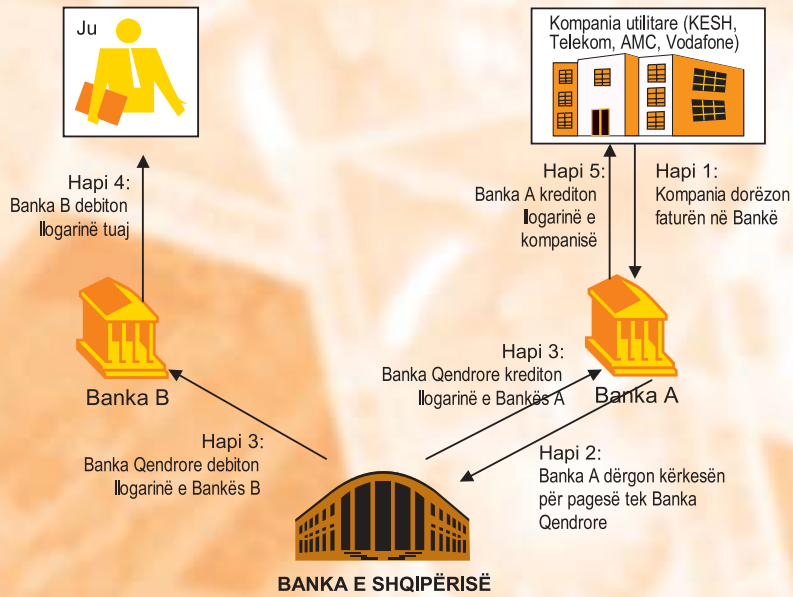
Ekziston një mënyrë më e thjeshtë dhe më komode për të kryer këtë pagesë. Ju mund t'i jepni bankës tuaj një **urdhër për pagesë periodike**, me anën e të cilit e autorizoni të kryejë në një datë caktuar të çdo muaji, pagesën për qiradhënësin, duke debituar për këtë llogarinë tuaj. Skema e lëvizjes së pagesës do të ishte e njëjtë me atë të urdhërpagesës, që pamë më lart, duke eliminuar Hapin 1, pasi, në këtë rast, banka juaj “do të kujtohej” vetë për kryerjen e pagesës së qirasë në datën e caktuar.

Pagesa periodike është një mënyrë mjaft e përshtatshme për të paguar një detyrim mujor me një shumë fikse, siç është qiraja, kësti i kredisë apo mirëmbajtja e ashensorit. Por, kjo mënyrë nuk mund të përdoret kur, na

duhet të bëjmë një pagesë periodike, por jo me një shumë fikse, për shembull, pagesa e faturës së energjisë elektrike, e telefonit apo e celularit. Mënyra që mund të përdorim në këtë rast është urdhri për **debitim direkt**. Si funksionon ai?

Ju duhet të paguani çdo muaj faturën e telefonit celular. Kompania e telefonisë celulare ju kërkon që t'i jepni një autorizim për debitim direkt, duke nënshkruar një formular të posaçëm, në të cilin ju shënoni emrin e bankës tuaj dhe numrin tuaj të llogarisë. Në çdo muaj, në datën e caktuar, kompania dërgon faturën tuaj në bankën e saj, Banka A, e cila i kërkon bankës tuaj, Banka B, të pakësojë llogarinë tuaj me shumën përkatëse. Debitimi direkt është një instrument debiti dhe hapat e pagesës janë të ngjashëm me ata të çekut.

Sigurisht që, skema do të ishte më e thjeshtë, sikur llogaria juaj dhe ajo e qiradhënësit tuaj apo e kompanisë që kryen shërbimin për të cilin ju do të paguani, të ishin pranë të njëjtës bankë; në këtë rast pagesa do të përfundonte më shpejt dhe pa qenë nevoja e hallkës ndërmjetëse të Bankës së Shqipërisë.

INSTRUMENTET ELEKTRONIKE.

Instrumente të pagesave elektronike, mjaft të përhapura në ekonomitë e zhvilluara, janë kartat plastike. Ato mund t'i ndajmë në karta debiti, karta krediti dhe karta të parapaguara, megjithëse, në mjaft raste të gjitha këto funksione ndërthuren edhe në një kartë të vetme.

Kartat e debitit i japin mundësi kartëmbajtësit që të tërheqë para nga llogaria e tij, jashtë bankës, në aparate automatike, të cilat quhen ATM (*Automated Teller Machine*). Përveç funksionit të tërheqjes *cash* në ATM, ato mund të përdoren edhe në pika shitjeje POS (*Point-Of-Sale*), në dyqane e restorante, në të cilat bëhet i mundur debiti automatik i llogarisë së kartëmbajtësit dhe kreditimi i shitësit.

Kartat e kreditit tregojnë se, kartëmbajtësit i është çelur një linjë krediti. Ai mund të kryejë me të pagesa ose të tërheqë *cash* deri në një kufi të caktuar. Ndërkohë që, kartat e debitit kërkojnë një sistem *on-line* verifikimi dhe transmetimi të pagesës, kartat e kreditit, mund të funksionojnë *off-line*. Kartëmbajtësi blen mallra apo shërbime dhe nënshkruan një dëftesë për shitësin duke i treguar atij edhe kartën e kreditit. Shitësi verifikon që, ky nënshkrim të jetë i njëjtë

me nënshkrimin e shënuar mbi kartë. Pas kësaj, shitësi i dorëzon dëftesat në bankën e tij, e cila, krediton llogarinë e shitësit dhe dërgon informacionin dhe kërkesën për pagesë në bankën e kartëmbajtësit. Shumat e përdorura të kredisë, kartëmbajtësi i shlyen brenda një periudhe të përcaktuar më parë.

Kartat e parapaguara janë karta në të cilat është “depozituar” një shumë parash, për të cilën kartëmbajtësi ka paguar paraprakisht. Ato janë të ngjashme me kartat e telefonit, por mund të përdoren, jo vetëm për një tip shërbimi, por për çfarëdolloj blerjeje. Këto karta quhen ndryshe, edhe *para elektronike (e-money)*. Ato mund të ringarkohen me “vlera monetare”.

Një mjet tjetër pagese elektronike, që po gjen përdorim të gjerë, kohët e fundit, është **internet banking ose online banking**. Kjo mënyrë i jep mundësi klientit të urdhërojë pagesa nga shtëpia apo nga zyra e tij, duke përdorur internetin. Ju mund të autorizoni një pagesë nëpërmjet kartës

tuaj ose, thjesht të urdhëroni një transfertë nga llogaria juaj bankare, duke përdorur lidhjen në internet apo një lidhje direkte me bankën tuaj. Teknologjia e sotme krijon mundësinë e përdorimit të këtij shërbimi jo vetëm nga një kompjuter, por edhe nga telefoni celular.

SA PËRDOREN INSTRUMENTET JOCASH NË SHQIPËRI?

Çeku dhe urdhërpagesa janë instrumente pagese që i ofrojnë të gjitha bankat e nivelit të dytë në Shqipëri. Ato janë edhe instrumentet më të përdorura nga klientela. Në mënyrë të veçantë, urdhërpagesa (ose transferta) është më masive se çeku, pasi, përmban më pak rreziqe dhe ka afate më të shpejta përfundimi.

Afatet e përfundimit të një pagese nga urdhëruesi tek përfituesi variojnë nga: në të njëjtën ditë, kur pagesa është brenda bankës, në 3-4 ditë kur pagesa është midis dy bankave të ndryshme².

Instrumentet e tjera jocash si pagesa periodike e debitimi direkt, ofrohen nga pothuaj të gjitha bankat në Shqipëri, por, në disa banka kanë përdorim më të madh, si Banka Italo-Shqiptare, Banka Fefad, Banka Tregtare e Greqisë etj..

CILAT BANKA OFROJNË INSTRUMENTE ELEKTRONIKE?

Karta krediti, Visa e Mastercard/Eurocard ofrojnë Banka Tirana, Banka Alpha, Banka e Kursimeve dhe Banka e Parë e Investimeve.

² Bën përjashtim, vetëm Banka e Kursimeve, në disa degë të largëta të saj.

Ndërsa Banka Alpha, Banka Italo Shqiptare e Banka Fefad ofrojnë *karta debiti* dhe përdorim të ATM-ve lokale, pranë sporteleve të tyre.

Banka Amerikane e Shqipërisë është e vetmja bankë në Shqipëri e cila ofron shërbimin *Homebanking* (internetbanking) për klientët e saj.

2. SISTEMI I PAGESAVE

Ç'ËSHTË NJË SISTEM PAGESASH?

Pagesat janë një gur themeli i ekonomisë tonë. Pa to tregtia nuk mund të imagjinohet. Për të shmangur një bllokim të mundshëm në funksionimin e ekonomisë, pagesat duhet të lëvizin rrjedhshëm nga burimi në destinacionin e tyre. “Lubrifikanti” që lehtëson lëvizjen e pagesave është, pikërisht, sistemi i pagesave. Në një sistem pagesash efektiv, paratë arrijnë në kohën e duhur, në destinacionin e duhur dhe kështu, ato mund të përdoren në mënyrë produktive, për t’u investuar, për të kryer pagesa të tjera etj.. Sistemi i pagesave siguron arteriet, për zhvillimin e tregjeve dhe të aktiviteteve të tjera ekonomike në vend.

Ç’përfshin sistemi i pagesave në vetvete? Elementet përbërëse të tij janë të gjithë mekanizmat si: institucionet, instrumentet, rregullat dhe teknologjia, të cilat bëjnë të mundur shkëmbimin e pagesave.

PSE JANË TË RËNDËSISHME SISTEMET E PAGESAVE?

Ekziston gjithmonë rreziku që një pagesë të ndërpritet. Mendoni pak për rreziqet që përmbajnë pagesat që bëni: ju përpiqeni të paguani *cash*, por kartëmonedha juaj del falso. Ose ju përpiqeni të përdorni kartën e kreditit, por ajo rezulton e bllokuar. Ose ju paguani me çek, por mallrat tuaj nuk ju mbërrijnë kurrë. Secila metodë pagese përmban një numër rreziqesh dhe, njohja e tyre ndihmon, në përcaktimin se, si duhet të ndërtohen sistemet e pagesave. Duke siguruar shkëmbim të besueshëm dhe korrekt vlerash, masa sigurie dhe përfundim të pagesës, një sistem i mirë pagesash duhet të zbusë rreziqet që shoqërojnë çdo tip pagese.

Le të kthehemi tek shembulli i çekut tonë: Çfarë rreziqesh përmban plotësimi i një çeku për qiradhënësin tuaj? E pra, ju keni rrezikun që çeku juaj mund të falsifikohet. Sigurisht, ju doni të jeni të sigurtë që qiradhënësi juaj nuk ka mundësi ta ndryshojë shumën e shkruar në çek. Nga ana tjetër, qiradhënësi juaj ka përpara një tjetër rrezik. Megjithëse, ai e depoziton çekun në Hapin 1, ai praktikisht e merr pagesën nga banka e tij, Banka A, vetëm në Hapin 5. Kjo hapësirë kohore midis *klerimit* dhe *shlyerjes* bën që qiradhënësi juaj të ketë rrezikun e humbjes së parave të tij. Ndërkohë që banka juaj, Banka B, ka përpara një rrezik potencial të vetin: atë që, ju mund të mos keni gjendje të mjaftueshme në llogarinë tuaj për të kryer pagesën.

Sistemi i pagesave që mbështet përdorimin e çeqeve, përgjithësisht, i eliminon këto rreziqe. Ju, si shkruesi i çekut, keni të drejtën të ndaloni pagesën e çekut. Bankat përpiqen të ruhen ndaj mashtrimeve duke ndjekur procedura identifikimi dhe verifikimi. Ato përcaktojnë gjithashtu, politika për pakësimin e humbjeve nga çeket e zbuluara. Ç'është më e rëndësishme, ato përpiqen të shkurtojnë kohën midis *klerimit* dhe *shlyerjes* me qëllim që të minimizohet rreziku i mospërfundimit të pagesës.

Duke mbrojtur shkëmbimin e pagesave, sistemet e pagesave reduktojnë rrezikun për mospërfundimin e një pagese, duke reduktuar kështu, humbjet e mundshme në ekonominë tonë.

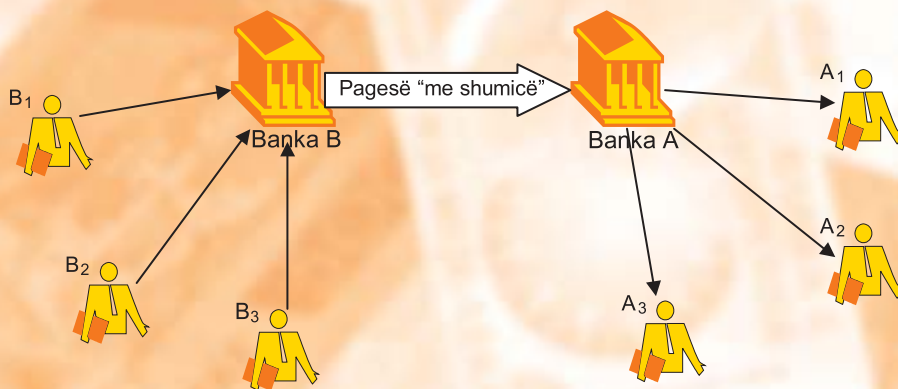
PAGESAT “ME SHUMICË” KUNDREJT PAGESAVE “ME PAKICË”.

Deri tani, ne u fokusuar vetëm në pagesat e përditshme të individëve apo të subjekteve tregtare që kryhen në tregun e mallrave dhe të shërbimeve. Këto pagesa janë individuale dhe, kryesisht, me vlera të vogla. Për këtë arsye ato mund t'i quajmë “pagesa me pakicë”.

Por, përveç këtyre, ka edhe një kategori tjetër pagesash që mund t'i quajmë “pagesa me shumicë”. Këto janë pagesa me vlerë të madhe, të cilat kryhen midis institucioneve financiare,

tregtare ose qeveritare dhe, zakonisht, rrjedhin nga detyrimet e transaksioneve të tregjeve financiare. Në shembullin tonë të çekut për qiranë, ne thamë që Banka B detyrohet t'i shlyejë Bankës A shumën e çekut tonë. Por, njëkohësisht ajo detyrohet t'i shlyejë edhe shumën e shumë çeqeve të tjera që, klientët e saj kanë lëshuar për klientët e Bankës A. Pra, pagesat tona “me pakicë” shndërrohen në një pagesë “me shumicë” që Banka B kryen për Bankën A. Shembuj të tjerë pagesash “me shumicë”, gjejmë në pagesat për këmbimet valutore, për transaksionet e tregut të parasë dhe për letrat me vlerë si, aksionet apo bonot e thesarit.

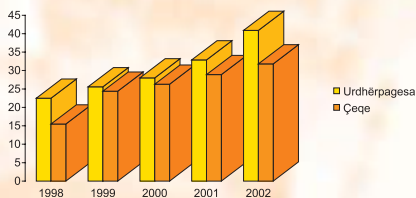
Diskutimi ynë për rrezikun bëhet edhe më me vend, kur bëhet fjalë për këto pagesa me vlerë më të madhe. Krahasuar me pagesat “me pakicë”, rreziqet dhe humbjet e mundshme janë shumë më të mëdha në pagesat “me shumicë”. Ka dy shpjegime për këtë: Së pari, pagesat “me shumicë” janë zakonisht, në vlera shumë më të mëdha se ato “me pakicë”. Për më tepër, siç e përmendëm më parë, ato përdoren kryesisht, në tregjet financiare.

Mirëfeksionimi i këtyre tregjeve varet në mënyrë të konsiderueshme nga përfundimi i pagesës. Nëse lind ndonjë problem, atëherë, për shkak të efektit tepër negativ që shkakton të qenurit zbuluar si dhe të faktit që pagesa është një element thelbësor në këtë proces, mundet që i tërë tregu financiar – i cili është shtylla kurrizore e ekonomive të sotme – të ndikohet negativisht. Si rrjedhim, sistemet e pagesave “me shumicë” luajnë një rol kyç në mbarëfeksionimin e ekonomisë së tregut.

Pra, shohim se, identifikimi i rreziqeve është mjaft i rëndësishëm në një sistem pagesash. Për këtë arsye, bankat qendrore në të gjitha vendet marrin përsipër rolin e dizenjimit dhe mbikëqyrjes së sistemeve të pagesave. Ato duan të sigurohen që, strukturat dhe ndërtimi i këtyre sistemeve janë të përshtatshme për t’iu bërë të mundur pjesëmarrësve të administrojnë likuiditetet e tyre dhe të mos gjenerojnë rreziqe për tregjet financiare apo për sistemet bankare kombëtare ose ndërkombëtare.

Ç'POZICION ZË BANKA E SHQIPËRISË NË SISTEMIN SHQIPTAR TË PAGESAVE?

Banka e Shqipërisë ka si detyrë të përcaktuar nga ligji “Për Bankën e Shqipërisë”, nxitjen dhe mbështetjen e sistemit të pagesave. Prej kësaj, buron jo vetëm roli operacional e mbikëqyrës që Banka e Shqipërisë ka mbi sistemin shqiptar të pagesave, por edhe ai reformativ e zhvillues i këtij sistemi.

BANKA E SHQIPËRISË OFRON SHËRBBIMIN E PAGESAVE PËR BANKAT E NIVELIT TË DYTË.

Banka e Shqipërisë është një **ndërmjetëse** aktive në klerimin dhe në shlyerjen e pagesave ndërbankare (kujtoni skemat e përshkruara më sipër). Ajo e luan këtë rol, pasi ajo mban llogari në lekë për të gjitha bankat e nivelit të dytë në Shqipëri. Kështu, ajo mund të shlyejë me lehtësi transaksionet e pagesave, duke debituar llogarinë e bankës që urdhëron pagesën dhe duke kredituar llogarinë e bankës që e përfiton atë.

Për më tepër, Banka e Shqipërisë, si bankë qendrore, nuk ka probleme likuiditeti (mospasja e fondeve të mjaftueshme për të shlyer pagesat) apo probleme krediti, kështu që, pagesat e kryera në llogaritë në Bankën e Shqipërisë nuk përmbajnë rrezik mosshlyerjeje apo rrezik dështimi.

Banka e Shqipërisë u ofron shërbime pagese, bankave të nivelit të dytë. Përveç shërbimeve të *cash*-it (furnizimi, shpërndarja, grumbullimi e seleksionimi i monedhave dhe i kartëmonedhave) ajo ofron shërbime *cash*-i siç janë: klerimi i çeqeve dhe i urdhërpagesave ndërbankare, shërbimet e shlyerjes neto, përpunimi i pagesave me vlerë të madhe dhe shlyerja e tyre në llogari.

Por, Banka e Shqipërisë është edhe vetë **pjesëmarrëse** e sistemit të pagesave. Ajo kryen nëpërmjet sistemit të pagesave, pagesa për qëllime të politikës monetare. Për më tepër, Banka e Shqipërisë kryen pagesa për llogari të klientëve të saj e pikërisht, për një klient mjaft të rëndësishëm, siç është Qeveria Shqiptare.

BANKA E SHQIPËRISË MBIKËQYR SISTEMIN SHQIPTAR TË PAGESAVE.

Ligji i jep asaj të drejtë të përcaktojë **kuadrin rregullativ** të sistemit, duke miratuar rregulla e procedura që janë të detyrueshme të zbatohen nga të gjithë pjesëmarrësit në sistem.

Nga ana tjetër, Banka e Shqipërisë është autoriteti që **mbikëqyr dhe licencon** institucionet pjesëmarrëse në sistemin e pagesave, bankat e nivelit të dytë që emetojnë dhe ekzekutojnë instrumente pagese. Ajo, jo vetëm mbikëqyr

veprimtarinë e këtyre pjesëmarrësve në fushën e pagesave, por edhe **koordinon** punën e tyre.

Për të bashkërenduar punën e të gjithë pjesëmarrësve në sistem, Banka e Shqipërisë ka krijuar një forum ndërbankar të përhershëm, Komitetin Kombëtar të Pagesave, i cili miraton marrëveshje ndërbankare që kanë për qëllim mirëfunksionimin e sistemit të pagesave në Shqipëri.

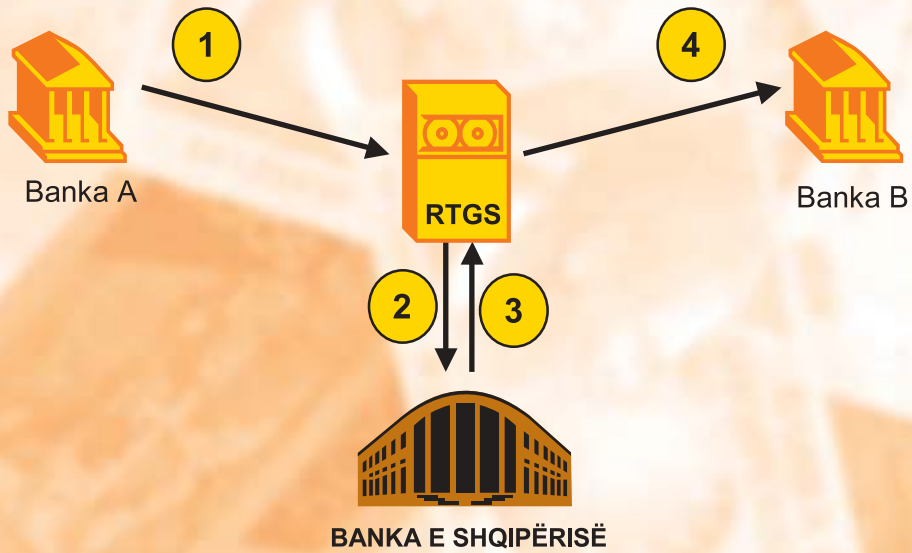
BANKA E SHQIPËRISË DREJTON REFORMAT PËR MODERNIZIMIN E SISTEMIT TË PAGESAVE NË SHQIPËRI.

Për t'iu përgjigjur detyrimit të saj ligjor për nxitjen e sistemit të pagesave, Banka e Shqipërisë ka marrë përsipër rolin udhëheqës për reformimin e sistemit shqiptar të pagesave. Ajo po implementon një sistem bashkëkohor për automatizimin e përpunimit dhe të rrjedhjes së pagesave: **Sistemi RTGS** (Real-Time Gross Settlement).

Ky sistem përpunon pagesat, që ne i quajtëm “me shumicë”, pra, pagesat me vlerë të madhe. Siç e thamë më lart, këto pagesa lindin nga transaksionet e tregjeve financiare, midis bankave apo institucioneve tregtare e qeveritare.

Sistemi RTGS siguron klerimin dhe shlyerjen në kohë reale të pagesave dhe kjo mund të shpjegohet me skemën e mëposhtme:

Banka A duhet t'i paguajë një shumë të caktuar lekësh Bankës B. Për këtë ajo dërgon në sistemin RTGS një urdhër për pagesë për Bankën B (Hapi 1). Sistemi, në mënyrë automatike, kontrollon llogarinë e Bankës A në Bankën e Shqipërisë (Hapi 2) dhe, në rast se ajo ka gjendje të mjaftueshme, bën shlyerjen e pagesës (Hapi 3). Pra, sistemi automatikisht debiton llogarinë e Bankës A dhe krediton llogarinë e Bankës B dhe, në të njëjtën kohë i dërgon instruksionin elektronik të pagesës, Bankës B (Hapi 4).

Ky sistem, duke qenë plotësisht i automatizuar, e përfundon përpunimin dhe shlyerjen e pagesës në një kohë mjaft të shkurtër (brenda një minute). Në qoftë se do të kujtojmë diskutimin tonë për rrezikun, më lart thamë që, një nga mënyrat për eliminimin e rrezikut është reduktimi i kohës midis klerimit dhe shlyerjes. Sistemi RTGS, këtë kohë e redukton pothuaj në zero dhe kështu, sistemi i pagesave ndërbankare me vlerë të madhe çlirohet nga ekzistenca e rreziqeve të mundshme të mosshlyerjes.

Banka e Shqipërisë, me vënien në funksionim të këtij sistemi eficient dhe të sigurtë për transferimin e vlerave, i sjell përfitime të rëndësishme sistemit financiar shqiptar, jo vetëm për përmbushjen e nevojave aktuale, por i çel rrugën integritetit të tij në strukturat evropiane.

Nëse përdorni të dhëna të këtij publikimi jeni të lutur të citoni burimin.

Botuar nga : Banka e Shqipërisë, Sheshi “Skënderbej”, Nr.1, Tiranë.

Tel : 355-4-222230; 235568; 235569.

Faks : 355-4-223558.

e-mail: public@bankofalbania.org

[http:// www.bankofalbania.org](http://www.bankofalbania.org)

Shtypur në Shtypshkronjën e Bankës së Shqipërisë.

Tirazhi : 1000 kopje.